

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

REMISSYTTRANDE
2021-10-29

Ärendenummer
NV-07308-21

Regeringen
Miljödepartementet
103 33 Stockholm
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande i ärende nummer M2021/01774, angående ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till täktverksamhet i Slite, Gotland.

Naturvårdsverket har beretts tillfälle att inkomma med yttrande över Cementa AB:s (bolaget) yttrande och kompletteringar. Med anledning därav anför Naturvårdsverket följande.

1. Naturvårdsverkets synpunkter

Naturvårdsverket vill framföra synpunkter på bolagets yttrande avseende nollalternativet, grundvattenmodellen och den ansökta verksamhetens påverkan på Natura 2000-områdena. Naturvårdsverket vidhåller vad som tidigare anförts i ärendet och anser att ansökan ska avvisas pga. att utredningen i ärendet har sådana brister att den inte kan ligga till grund för bedömningen av verksamhetens miljöpåverkan.

2. Nollalternativet

Naturvårdsverket finner det fortsatt oklart om och hur det korrekta nollalternativet, som bolaget själva hänvisar till, de facto har *tillämpats* i bolagets konsekvensbeskrivningar. Enligt Naturvårdsverket är det i redovisningen av nollalternativet felaktigt att utgå från en dränerad täkt istället för en täkt som vattenfylls. Det är genom att utgå från en täkt som vattenfylls som de kumulativa effekterna inkluderas, dvs. effekterna av den samlade grundvattenbortledningen från såväl den nuvarande som den ansökta verksamheten. Naturvårdsverket ser inte att bolaget i sina konsekvensbeskrivningar avseende grundvattenpåverkan har utgått från det korrekta nollalternativet.

3. Grundvattenmodellen

Bolaget anger att grundvattenmodellen inte har använts för att bedöma påverkan på Natura 2000-områdena eller andra grundvattenberoende ekosystem. Enligt Naturvårdsverket är det genom att använda grundvattenmodeller som de

framtida grundvattenförhållandena kan simuleras. Givetvis behöver resultaten från simuleringarna i grundvattenmodellen kompletteras med lokala undersökningar, särskilt med fokus på kartläggning av flödesvägar. Avsaknaden av ett systematiskt förhållningssätt när det kommer till val av genomförda undersökningar, adekvata slutsatser av genomförda undersökningar och påföljande bedömda miljökonsekvenser blir enligt Naturvårdsverket i dessa delar påtaglig. Utifrån såväl lagstiftningen som den ansökta verksamhetens omfattning och de omkringliggande Natura 2000-områdenas känslighet, borde det enligt Naturvårdsverket stå klart för bolaget att det ställs krav på ett systematiskt förhållningssätt för att kunna klarlägga effekterna av den sökta verksamheten. Ett sådant förhållningssätt bygger bland annat på långsiktig planering vad gäller undersökningar, provtagningar och analyser samt ett adekvat nyttjande av tillgängliga undersökningsmetoder. Naturvårdsverket anser att underlaget är bristfälligt i denna del.

4. Påverkan på Natura 2000-områden

Juridiska förutsättningar vid Natura 2000-prövningar

I 7 kap. 28 a § miljöbalken stadgas att tillstånd krävs för att bedriva en verksamhet som på ett betydande sätt *kan* påverka miljön i ett Natura 2000-område. EU-domstolen har uttalat att det inte behöver vara klarlagt att verksamheten har en sådan effekt utan att det endast krävs att det är troligt att verksamheten har en sådan påverkan.¹ Enligt domstolen föreligger en sådan risk när det på grundval av objektiva kriterier inte kan uteslutas att verksamheten har en betydande påverkan på området.² Bestämmelsen är ett uttryck för försiktighetsprincipen.

Mot bakgrund av detta anser Naturvårdsverket att en individuell bedömning ska göras i varje enskilt fall om det föreligger en vetenskaplig osäkerhet om en verksamhets påverkan på närliggande Natura 2000-områden. Bedömning av en verksamhets påverkan ska göras dels av vilken typ av verksamhet som ansökan avser, dels vilken påverkan de aktuella Natura 2000-områdena är känslig för. I aktuellt fall är de utpekade livsmiljöerna grundvattenberoende och den ansökta verksamheten leder bort stora mängder yt- och grundvatten nära Natura 2000-områdena. Mot bakgrund av detta, samt att Naturvårdsverket anser att bolagets utredning i ärendet är bristfällig, har bolaget inte förmått visa att den ansökta verksamheten inte kan komma att påverka miljön i de aktuella Natura 2000-områdena på ett betydande sätt. Naturvårdsverket anser därför att det krävs en Natura 2000-tillståndsprövning av verksamheten. Naturvårdsverket gör denna bedömning avseende bolagets nu ansökta verksamhet, dvs. med en tillståndstid om tre år.

Om tillstånd ska meddelas enligt 7 kap. 28 b § miljöbalken får verksamheten inte godkännas utan att man har försäkrat sig om att det berörda området inte kommer till skada. Så är fallet när det ur *ett vetenskapligt perspektiv inte föreligger några rimliga tvivel* om att verksamheten inte kan ha en skadlig inverkan.³ En sådan bedömning kan enligt EU-domstolen inte göras om underlaget innehåller *brister och saknar fullständiga, exakta och slutliga*

¹ C-127/03, Waddenzee.

² C-127/03, Waddenzee.

³ C-127/03, Waddenzee.

bedömningar och slutsatser, på grundval av vilka varje rimligt vetenskapligt tvivel kan skingras vad beträffar verksamhetens påverkan på området.⁴

Utredningarna avseende Natura 2000

Bolaget anför att de med stöd av bland annat vattenprovtagningar i det nu aktuella området ”kunnat leda i bevis” att uppkomsten av bleke i rikkärr i huvudsak är frikopplad från grundvattnet. Bolaget verkar mena att det snarare är biologisk aktivitet som ger upphov till blekebildning. Bolaget hävdar även i ansökan⁵ att den allmänt erkända beskrivningen av förekomsten av ytligt kalkrikt grundvatten och bleke i Natura 2000-områdena är en ”skröna som saknar faktaunderbyggnad”⁶.

Naturvårdsverket konstaterar att det underlag och de påståenden som bolaget redovisar inte på något sätt kan vederlägga den allmänt accepterade och vetenskapligt grundade uppfattningen om bildningen av bleke i de aktuella våtmarkerna. Naturvårdsverket saknar adekvata källhänvisningar och ett vetenskapligt förhållningssätt i bolagets redovisning i dessa delar.

Avseende flygbildstolkningen hade Naturvårdsverket önskat att bolaget tagit tillfället i akt att förklara bland annat förändringarna i de aktuella naturtypernas areal i sitt senaste yttrande. Istället väljer bolaget bland annat att polemisera. Bolaget framför vidare påståenden om hur unikt omfattande kunskapsunderlaget är och hävdar att länsstyrelsen borde ha genomfört en miljöövervakning som kunnat legat till grund för en bedömning om den pågående tåkten inneburit någon påverkan på Natura 2000-områdena. Det är olyckligt att bolaget inte utvecklar och förklarar resultaten av flygbildstolkningen på ett relevant sätt då metoden i sig kan vara lämplig för att studera förändringar i olika vegetationstypers utbredning. Naturvårdsverkets tidigare bedömning att det presenterade resultatet av flygbildstolkningen är av tveksam relevans kvarstår därför.

Naturvårdsverkets och bolagets syn på jordlagren och berggrundens funktion och betydelse för Natura 2000-områdena skiljer sig fortsatt åt i flera viktiga avseenden. Bolaget hävdar bland annat i sitt yttrande⁷ att ”grundvattennivåerna är som regel redan under mars månad så låga att de ligger långt under nivåerna för där växternas rotsystem är aktiva” och ”berggrundvattnet har således i praktiken inte någon betydelse för växtligheten”. Detta är enligt Naturvårdsverket en beskrivning av förhållandena i det berörda området som är felaktig och som inte styrks av det underlag som bolaget redovisat. Det finns inget i bolagets underlag som visar att grundvatten i berg och jord är separerade system under hela vegetationsperioden. Även SGU har framfört kritik mot bolagets beskrivning⁸. Bolaget redovisar inte heller något för den aktuella berggrunden relevant underlag som styrker påståendet att grundvattennivåerna för växternas rotsystem inte är tillgängligt under vegetationsperioden. Naturvårdsverket anser att underlaget även i denna del är bristfälligt.

⁴ Mål nr C-404/09, Alto Sil.

⁵ Ansökan. Bilaga B2, sid 51

⁶ Se Naturvårdsverkets remissvar daterat 2021-10-14, SGU:s yttrande i mål M 7575-17 daterat 2019-05-15 samt SGU:s yttrande i mål M 1579-20 daterat 2020-10-30.

⁷ Bolagets yttrande, daterat 2021-10-24, sid 39.

⁸ SGU:s yttranden i mål M 1579-20, daterade 2020-10-30 och 2020-12-07

5. Sammanfattning

Naturvårdsverket vidhåller vad som tidigare anförts i ärendet och anser att ansökan ska avvisas pga. att utredningen i ärendet har sådana brister att den inte kan ligga till grund för bedömningen av verksamhetens miljöpåverkan.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Risinger efter föredragning av avdelningschef Ingela Hiltula.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit den tekniska handläggaren Maria Ed, biologen Björn-Axel Beier, miljöjuristen Lena Lidmark och enhetschefen Karolina Ardesjö Lundén.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Björn Risinger

Ingela Hiltula

Kopia till:

(Endast externa kopior på den utgående skrivelsen)